

УДК 37.091.313:[7.012:392(=161.2)

DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-pmtp-2024-2-11>

ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЕТНОДИЗАЙНУ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Кудря Оксана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету

імені В.Г. Короленка

ORCID ID: 0000-0002-4602-9883

Стаття присвячена питанням використання проєктного підходу у навчанні здобувачів освіти етнодизайну в контексті національних традицій українського народу. У статті проаналізовано актуальність збереження культурної спадщини українців, особливо в умовах сучасних викликів. Приділено увагу питанням інтеграції національних традицій у освітній процес, зокрема через впровадження проєктного підходу, що сприяє формуванню національної ідентичності, патріотизму та активної громадянської позиції у молоді.

Визначено основні аспекти етнодизайну в українському контексті, зокрема використання традиційних орнаментів, матеріалів та технік, а також кольорової гами, які відображають культурну ідентичність та історичну спадщину українського народу. Доводиться, що проєктний підхід, базуючись на інтеграції знань з різних галузей, допомагає глибше розуміти та відчувати національні традиції у контексті сучасного життя, розвиває творчі здібності молоді та стимулює їх до активної участі в культурних проєктах.

Також у статті зазначається важливість співпраці у проєктній діяльності, яка сприяє розвитку комунікативних навичок, критичного мислення та самостійності здобувачів освіти. Відзначається, що такий підхід дозволяє не лише глибше пізнавати національні традиції, але й активно їх популяризувати, що є особливо актуальним в умовах сьогодення.

Доводиться актуальність розробки нових освітніх компонентів «Автентичні традиції українського народу» та «Дизайн в контексті національних традицій українського народу», орієнтованих на збереження та популяризацію національних традицій. Їх змістове наповнення сприятиме формуванню у молоді глибокого розуміння власної культурної ідентичності, патріотизму та відповідальності за збереження культурної спадщини. Зроблено висновок стосовно того, що інтеграція національних традицій у сучасні освітні практики не лише допомагає зберегти унікальні культурні надбання, але й підвищує мотивацію здобувачів освіти до активного вивчення та популяризації української культури в глобальному контексті.

Ключові слова: технологічна освіта, трудове навчання, здобувач освіти, етнодизайн, дизайн, автентичні традиції українського народу, декоративно-прикладна творчість.

Kudria Oksana. Project approach in teaching students of ethno-design education in the context of the national traditions of the Ukrainian people

The article is devoted to the issue of the use of the project approach in the education of students of ethnodesign education in the context of the national traditions of the Ukrainian people. The article analyzes the relevance of preserving the cultural heritage of Ukrainians, especially in the conditions of modern challenges. Attention is paid to the issues of integration of national traditions into the educational process, in particular through the implementation of a project approach, which contributes to the formation of national identity, patriotism and active citizenship among young people.

The main aspects of ethnodesign in the Ukrainian context are defined, in particular, the use of traditional ornaments, materials and techniques, as well as the color scheme, which reflect the cultural identity and historical heritage of the Ukrainian people. It is proven that the project approach, based on the integration of knowledge from various fields, helps to better understand and feel national traditions in the context of modern life, develops the creative abilities of young people and stimulates them to actively participate in cultural projects.

The article also notes the importance of cooperation in project activities, which contributes to the development of communication skills, critical thinking and independence of education seekers. It is noted that this approach

allows not only to get to know national traditions more deeply, but also to actively popularize them, which is an important element of preserving cultural heritage in the face of modern challenges.

The relevance of the development of new educational components "Authentic traditions of the Ukrainian people" and "Design in the context of national traditions of the Ukrainian people" focused on the preservation and popularization of national traditions is proven. Their meaningful content will contribute to the formation of a deep understanding of one's own cultural identity, patriotism and responsibility for the preservation of cultural heritage among young people. It was concluded that the integration of national traditions into modern educational practices not only helps to preserve unique cultural heritage, but also increases the motivation of education seekers to actively study and popularize Ukrainian culture in a global context.

Key words: *technological education, labor training, educational attainment, ethnodesign, design, authentic traditions of the Ukrainian people, decorative and applied creativity.*

Вступ. Навчання молодого покоління національним традиціям українського народу є надзвичайно актуальним у сучасному світі, оскільки це сприяє збереженню культурної ідентичності та розвитку національної свідомості. В умовах глобалізації та швидких змін у соціально-економічному середовищі важливо, щоб молодь мала чітке уявлення про свою культурну спадщину, традиції та історію. Це не лише допомагає зберегти унікальність української нації, але й формує основи для її подальшого розвитку [1].

Збереження культурної спадщини українцями в умовах війни є особливо актуальним і важливим завданням, яке потребує особливої уваги та зусиль. Війна, що триває на території України з 2022 року, не лише несе фізичну руйнацію та гуманітарні кризи, але й ставить під загрозу збереження надбань українського народу в сфері матеріальної та духовної культури. У цьому контексті збереження культурної спадщини набуває нового рівня значимості, оскільки вона є невід'ємною частиною національної ідентичності та історичної пам'яті, що дозволяє людям зберігати зв'язок із власним минулим і культурними коренями.

Автентичні традиції українського народу мають важливе значення для майбутніх поколінь. Вони служать не лише для ознайомлення з історією та культурою, але й для виховання патріотизму та поваги до власної історії. Під час війни, коли соціальні структури і освітні системи можуть бути порушені, збереження культурної спадщини стає критично важливим для забезпечення передачі знань і цінностей майбутнім поколінням. Збереження культурної спадщини допомагає протистояти спробам знищення культурної самобутності і підтримує моральний дух нації.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематикою відродження й подальшого збереження культурної спадщини та формування почуття національної ідентичності, самосвідомості активно займалася в межах технологічної освіти наукова школа академіка Д. Тхоржевського на межі ХХ–ХХІ століть. Науковці, педагоги Л. Гриценко, Р. Захарченко, Н. Кардаш, Ю. Коломієць, В. Мусієнко, С. Павх, Л. Савка, А. Терещук, В. Титаренко та інші впроваджували в навчальний процес закладів освіти традиційні види декоративно-прикладної творчості та народні промисли, виховували на цій основі національно свідоме покоління українців. Наразі дана проблематика отримала новий поступ свого розвитку й відображена в працях Н. Бедь, Н. Вакуленко, Н. Дубик, О. Дубницької, А. Кісь, С. Мазуренко, К. Нечитайло. Проектний підхід у технологічній освіті висвітлювали С. Білевич, О. Коберник, С. Лісова, Т. Мачача, О. Рись, В. Сидоренко, Н. Симонович, А. Терещук, В. Трофімчук, А. Цина, О. Шурина, С. Ящук). Різні аспекти навчання здобувачів освіти етнодизайну розглядали М. Близнюк, Ю. Срібна, М. Курач, Н. Свиридюк. Огляд традиційного українського декоративно-прикладного мистецтва та його роль у формуванні особистості здійснювали у своїх працях Г. Бучківська, Л. Чистякова, Л. Оршанський, А. Кісь, Ю. Олінкевич, Л. Дякович, О. Сергієнко.

Метою статті є аналіз особливостей та висвітлення досвіду використання проектного підходу у навчанні здобувачів освіти етнодизайну в контексті національних традицій українського народу.

Матеріали та метод. При написанні статті були використані теоретичні методи, такі, як аналіз науково-педагогічних джерел, систематизація і узагальнення даних.

Результати. Знання національних традицій забезпечує глибше розуміння кожною особистістю власної культурної ідентичності. Традиції, обряди та звичаї є важливими складовими культурного спадку, які передаються з покоління в покоління і формують унікальний характер народу. Якщо молодь розуміє та цінує ці традиції, вона відчуває зв'язок з минулим і зберігає цей зв'язок на майбутнє.

Саме знання національних традицій допомагає підростаючому поколінню краще розуміти соціальні та культурні контексти, в яких вони живуть. Це сприяє формуванню почуття гордості за свою країну та її досягнення, а також розвитку поваги до інших культур. Вивчення традицій українського народу також може виховувати почуття відповідальності за збереження культурних цінностей і активну участь у їх популяризації.

Потрібно відзначити, що національні традиції є джерелом моральних та етичних норм, які можуть допомогти молоді розвивати особистісні якості, такі як відповідальність, працелюбство, чесність і повага до інших. Традиційні обряди, свята зазвичай містять важливі уроки та цінності, які сприяють формуванню моральних якостей особистості. Суголосність наукової позиції Н. Бабенко визначається наступними словами: «Традиції, свята та обряди – це та висока поезія, без якої душа дитини не може повністю сформуватися, розкритися. У цьому й полягає особлива роль народних традицій, за допомогою яких значною мірою формується особистість. Це водночас є змістом, умовою і формою як національного, так і загальнолюдського виховання» [2, с. 63].

Крім того, навчання національним традиціям може позитивно вплинути на розвиток творчих здібностей молоді, адже традиційне мистецтво, зокрема – декоративно-ужиткове, народні ремесла є не лише частиною культурної спадщини, але й джерелом натхнення для творчого самовираження, що особливо проявляється в етнодизайні.

Етнодизайн, як важливий напрямок дизайну, ґрунтується на використанні національних традицій, культурних символів та елементів етнічної спадщини у створенні сучасних об'єктів та середовищ. У контексті національних традицій українського народу етнодизайн відіграє важливу роль у збереженні та популяризації культурної ідентичності, а також у формуванні унікального національного стилю, що відображає духовні та естетичні цінності українців.

Звернення до літературних джерел дозволило виділити основні аспекти етнодизайну в українському контексті [3; 4]:

1. Використання традиційних орнаментів і символів. Український етнодизайн часто включає елементи національного орнаменту, зокрема запозичений із вишивки, різьблення, ткацтва та кераміки. Ці орнаменти не тільки прикрашають предмети, але й мають глибоке символічне значення, відображаючи природні явища, космологічні уявлення та побутові традиції.

2. Матеріали та техніки. Традиційні українські матеріали, такі як льон, вовна, дерево та глина, широко використовуються в етнодизайні. Також важливу роль відіграють автентичні техніки обробки матеріалів, які передавалися з покоління в покоління.

3. Кольорова гама. Для українського етнодизайну характерна використання природних кольорів, таких як червоний, чорний, білий, зелений, що символізують різні аспекти життя та культури. Наприклад, червоний часто асоціюється з життєвою силою і любов'ю, а чорний – з землею та працею.

4. Функціональність та естетика. Етнодизайн поєднує в собі красу та практичність. Багато елементів етнічного дизайну мають не тільки декоративне, але й утилітарне значення, прикладом чого є вишиті рушники або декоровані гончарні вироби тощо.

5. Переосмислення традицій. Сучасний український етнодизайн часто включає переосмислення та адаптацію традиційних форм і мотивів до сучасних умов. Це може проявлятися

у створенні сучасного одягу з використанням традиційної вишивки або в дизайні інтер'єрів, що поєднують автентичні та сучасні елементи.

Науковою спільнотою (М. Близнюк, Г. Бучківська, Л. Оршинський, О. Пономаревська) відзначається, що етнодизайн в українському контексті є не тільки способом збереження культурної спадщини, але й платформою для творчих інтерпретацій національної ідентичності у сучасному світі. Він сприяє відродженню та популяризації української культури як в межах країни, так і на міжнародному рівні. Освітнянами активно впроваджується практика етнодизайну в освітній процесі ЗО, що висвітлено у публікаціях В. Волоського [5], Л. Гриценко та Ю. Срібною [6], Л. Оршанського [4], О. Стрілець [7] та ін. Ми також приділяли увагу дослідженню проблематики навчання здобувачів освіти етнодизайну [8].

Звертаючись до питання впровадження проєктного підходу у навчанні здобувачів освіти етнодизайну саме в контексті національних традицій українського народу відзначимо, що проєктний підхід, будучи важливим елементом сучасної освіти, дозволяє передавати знання про культурні та історичні цінності України, формувати у молоді активну громадянську позицію та почуття національної ідентичності.

Проєктний підхід базується на інтеграції знань, що дає змогу глибше зрозуміти та відчувати національні традиції у контексті сучасного життя. У процесі роботи над проєктами студенти залучаються до дослідження історії, літератури, мистецтва, етнографії та інших сфер, що збагачують їхній світогляд та стимулюють творче мислення. Наприклад, розробка творчих проєктів із виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва може включати вивчення традиційних конструкційних матеріалів, опанування автентичних технологій роботи з ними, дослідження традицій, пов'язаних із їх використанням у побуті українців, а проєктів на тему українських народних свят – вивчення обрядів, виготовлення традиційних костюмів, приготування святкових страв, вивчення фольклору тощо. Такий підхід сприяє набуттю теоретичних знань та формуванню практичних навичок, необхідних для збереження та популяризації національних традицій тощо [7; 8].

Важливою складовою проєктного підходу є співпраця: учасники працюють в групах, що сприяє розвитку комунікативних навичок, вміння працювати у команді, вирішувати конфлікти та приймати спільні рішення. Така організація навчального процесу дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного учасника проєкту, розкривати їхні таланти та здібності. Відповідно, здобувачі освіти стають не просто споживачами знань, а й активними учасниками навчального процесу, що значно підвищує їх мотивацію до навчання.

Інтеграція проєктного підходу в освітній процес, відповідно до досліджень науковців (О. Коберник [9], Л. Оршанський [10]) також сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок: молодь навчається аналізувати інформацію, порівнювати різні точки зору, робити власні висновки та презентувати результати своєї роботи. Це особливо важливо в сучасному інформаційному просторі, де вміння критично оцінювати отриману інформацію стає ключовою компетенцією.

Окрім того, проєктний підхід сприяє вихованню почуття відповідальності та самостійності: учасники проєкту самостійно планують свою роботу, розподіляють обов'язки, оцінюють свої можливості та ресурси. Вони вчаться ставити перед собою реальні цілі та досягати їх, що є важливою навичкою для успішної самореалізації у майбутньому.

Такий підхід ефективно стимулює молодь до активної участі в культурних проєктах різних рівнів, що пропагують та популяризують українську культурну спадщину, збереження якої під час війни є важливим актом опору і стійкості. Збереження традиції є свідченням здатності нації протистояти викликам і зберігати свою гідність навіть в найскладніших умовах. Це підкріплює моральний і психологічний ресурс суспільства, допомагає зберігати відчуття надії і єдності.

У контексті вищезазначеного цікавим був досвід участі студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології), що навчаються на факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, у міжвузівському проєкті «Різдво Разом» [11]. Наприкінці грудня 2023 року студентська молодь з різних закладів вищої освіти України завітала до Полтави – до участі в заході долучилися студенти з Українського католицького університету (Львів), Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк), Університету митної справи та фінансів (Дніпро), Києво-Могилянської академії (Київ), а також ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» (Запоріжжя). Представники студентської ради факультету технологій та дизайну ознайомили гостей з діяльністю факультету, його творчими здобутками та представили експозицію музею народних промислів України. Аспіранткою Наталією Свиридюк, заслуженою майстринею народної творчості України, членкинею Національної спілки майстрів народного мистецтва України та Спілки дизайнерів України, було проведено інтерактивну лекцію на тему «Народна лялька: традиції та сучасність», представлено колекцію аутентичних ляльок, зібраних під час етнографічних експедицій у Полтавській області, та продемонстровано різні техніки виготовлення цих дитячих забавок.

В рамках заходу учасники мали можливість детально ознайомитися з вузловими ляльками, створеними студентами факультету за традиційною вузловою технологією. Майстриня також провела майстер-клас з традиційних способів зав'язування хусток, показавши, як ці головні убори слугували маркерами соціального статусу жінок у минулому. Студенти активно долучилися до цього колоритного дійства; подія стала джерелом натхнення для подальшого вивчення національної культури та розвитку нових творчих ініціатив, спрямованих на відродження українських традицій.

Результатом роботи у полі досліджуваної проблематики стала розробка змістового наповнення освітніх компонентів «Автентичні традиції українського народу» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та «Дизайн в контексті національних традицій українського народу» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Освітній компонент «Автентичні традиції українського народу» охоплює вивчення історичного контексту національних обрядів, свят, народних звичаїв, а також практичні аспекти збереження традиційних видів декоративно-прикладної творчості, що дасть змогу зберегти автентичність традиційних виробів у сучасних проєктах.

Освітній компонент «Дизайн в контексті національних традицій українського народу» для магістратури акцентує на інтеграції традиційних мотивів з сучасними тенденціями у дизайні, розробці проєктів, що поєднують історичну спадщину з інноваційними підходами, відображають культурну унікальність українського народу у нових етнодизайнерських рішеннях.

Обидва курси передбачають активну співпрацю з майстрами народного мистецтва, відвідини етнографічних музеїв, участь у виставковій діяльності факультету технологій та дизайну, що дозволяє студентам оволодівати знаннями, глибше зануритися в практичне відтворення традиційних технік та технологій у нових мистецьких проєктах. Це сприяє формуванню глибокого розуміння культурних коренів та відповідального ставлення до використання культурної спадщини у своїй творчій діяльності.

Висновки. Таким чином, навчання молодого покоління національним традиціям є ключовим для збереження культурної ідентичності, розвитку соціальної відповідальності та моральних цінностей. Це сприяє формуванню покоління, яке буде гордитися своєю культурною спадщиною і активно брати участь у її збереженні та популяризації. В умовах сучасних викликів і глобалізації знання і цінування національних традицій є важливою складовою успішного та гармонійного розвитку суспільства.

Збереження української культурної спадщини в умовах війни є не лише питанням національної гордості, але і ключовим елементом для забезпечення майбутнього країни. Це завдання потребує зусиль на всіх рівнях – від державних структур і культурно-освітніх установ до простих громадян. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити збереження культурної спадщини, що стане основою для подальшого відновлення і розвитку країни в мирний час.

Проектний підхід у навчанні здобувачів освіти національним традиціям українського народу є ефективним засобом виховання патріотизму, формування національної самосвідомості та розвитку ключових компетентностей, необхідних для успішного життя в сучасному суспільстві. Завдяки цьому підходу здобувачі освіти не тільки глибше пізнають історію та культуру свого народу, але й стають активними носіями та популяризаторами національних цінностей.

Подальші дослідження будуть зосереджені на можливостях інтеграції сучасних імерсивних технологій у процес навчання з метою його інтенсифікації за рахунок розробки інноваційних методик навчання етнодизайну в контексті національних традицій українського народу.

Література:

1. Афанасьєв Ю. Л. Етнодизайн у контексті націєтворення та глобалізації. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 19. Т. 2. С. 143–147.
2. Бабенко Н. Б. Українські народні традиції, свята і обряди як прояви сімейної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 2. С. 62–67.
3. *Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст* : зб. наук. пр. / редкол.: гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко й ін. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2015. Кн. 2. 556 с.
4. Оршанський Л. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок*. 2011. № 1. С. 38–41.
5. Волоський В. Етнодизайн-освіта у структурі професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*. Кн.2: зб. наук. праць. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 27–31. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15139>.
6. Гриценко Л., Срібна Ю. Особливості методики викладання освітніх компонентів художньо-дизайнерського спрямування майбутнім здобувачам вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Полтава, 2022. Випуск 29. С. 97–106. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2022.29.264263>.
7. Стрілець О.В. До традицій етнодизайну: українська лялька-мотанка. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 14 (19), Ч. 2. С. 244–247.
8. Кудря О. Особливості вивчення етнодизайну учнями на уроках трудового навчання. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції*. Кн. 3: зб. наук. праць. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 457–458. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15431>.
9. Коберник О. М. Проективна технологія: можливості застосування в освіті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Кривий Ріг, 2012. Вип. 36. С. 15–18.
10. Оршанський Л. В. Метод проектів у системі підготовки сучасного вчителя трудового навчання. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, 2010. № 3, С. 124–133.
11. Студентська молодь у рамках проекту «Різдво Разом» завітала на факультет технологій та дизайну. URL: <http://pnpu.edu.ua/news/studentska-molod-u-ramkah-proyektu-rizdvo-razom-zavitala-na-fakultet-tehnologij-ta-dyzajnu.html>.

References:

1. Afanasiev, Yu.L. (2013). Etnodyzain u konteksti natsiietvorennia ta hlobalizatsii. Ukrainiska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku [Ethnodesign in the context of nation-building and globalization. Ukrainian culture: past, present, ways of development]. *Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*. 19 (2), 143–147 [in Ukrainian].

2. Babenko, N.B. (2013). Ukrainiski narodni tradytsii, sviata ta obriady yak proiavy simeinoi kultury [Ukrainian folk traditions, holidays and rituals as manifestations of family culture]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 2, P. 62–67 [in Ukrainian].
3. Stepanenko, M.I., Antonovych, Y.EA., & Tytarenko, V.P. (Ed.) (2015). *Etnodyzayn: Yevropeyskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst [Ethnodesign: European vector of development and national context]*: zb. nauk. pr. (Kn. 2.). Poltava : PNPU im. V. H. Korolenka [in Ukrainian].
4. Orshanskyi, L. (2011). Etnodyzain yak innovatsiinyi khudozhno-estetychnyi komponent tekhnolohichnoi osvity [Ethnodizayn as an innovative artistic and aesthetic component of technological education]. *Molod i rynek*. 1, P. 38–41 [in Ukrainian].
5. Voloskyi, V. (2019). Etnodyzain-osvita u strukturi pro-fesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [Ethnodesign-education in the structure of professional training of future teachers of labor education]. *Ethnodesign in the context of Ukrainian national revival and European integration*. Book 2: coll. of science works, P. 27–31 [in Ukrainian].
6. Hrytsenko, L., & Sribna, Yu. (2022). Osoblyvosti metodyky vykladannia osvitnikh komponentiv khudozhno-dyzainerskoho spriamuvannia maibutnim zdobuvacham vyshchoi osvity [Peculiarities of the methodology of teaching educational components of art and design to future students of higher education]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti: zhurnal / Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka*. Poltava. 29, P. 97–106 [in Ukrainian].
7. Strilets, O. (2013). Do tradytsii etnodyzainu: ukrainska lialka-motanka [To the traditions of ethnodesign: the Ukrainian motanka doll]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova*. Publishing house NPU imeni M.P. Drahomanova. 14(19). P. 244–247 [in Ukrainian].
8. Kudria, O. (2019). Osoblyvosti vyvchennia etnodyzainuuchniamy na urokakh trudovoho navchannia [Peculiarities of study of ethnodesign by students in labor training classes]. *Ethnodesign in the context of Ukrainian national revival and European integration*. Book 3: coll. of science works. P. 457–458 [in Ukrainian].
9. Kobernyk, O.M. (2012). Proektyvna tekhnolohiia: mozhlyvosti zastosuvannia v osviti [Projective technology: possibilities of application in education]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*. Kryvyi Rih, 36, P. 15–18 [in Ukrainian].
10. Orshanskyi, L.V. (2010). Metod proektiv u systemi pidhotovky suchasnoho vchytelia trudovoho navchannia [The method of projects in the system of training a modern teacher of labor education]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny*. 3, P. 124–133 [in Ukrainian].
11. Studentska molod u ramkakh proiektu «Rizdvo Razom» zavitala na fakultet tekhnolohii ta dizainu [Student youth visited the Faculty of Technology and Design as part of the "Christmas Together" project]. Retrieved from: <http://pnpu.edu.ua/news/studentska-molod-u-ramkah-proiektu-rizdvo-razom-zavitala-na-fakultet-tehnologij-ta-dyzajnu.html> [in Ukrainian].